

CNP

Proiectul Johns Hopkins de Studiere Comparativa a Sectorului Nonprofit, Faza a II-a

***Globalizarea sectorului nonprofit:
O teorie revizuita***

Rezumat

**Lester M. Salamon
Helmut K. Anheier
si asociatii**

Copyright © 1998, Lester M. Salamon
All rights reserved

Center for Civil Society Studies
The Johns Hopkins University
3400 N. Charles Street
Baltimore, MD 21218, USA

Aceasta publicatie nu poate fi reprodusa sau transmisa integral sau partial sub nici o forma si prin nici un fel de mijloace fara permisiunea scrisa a detinatorului copyright-ului, contactabil la adresa de mai sus. Parti din aceasta publicatie pot fi reproduse în scopuri necomerciale cu conditia ca autorii si editorul sa fie explicit mentionati.

ISBN XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Copii ale versiunii în limba engleza ale acestei publicatii sunt disponibile la pretul de 8 \$ bucata, care include costurile de expediere. Plata în avans este obligatorie. Preturile pentru achizitionarea mai multor copii vor fi comunicate la cerere. Toate solicitarile vor fi adresate dlui Wendell Phipps la adresa mentionata mai sus ori prin fax sau e-mail la urmatoarele adrese:

e-mail: jh_cnpsp@jhunix.hcf.jhu.edu

Fax: (410) 516-7818

Prefata

Acest raport rezuma rezultatele initiale ale primei parti a unei triple cercetari pe care am întreprins-o asupra dimensiunii, structurii, finantarii si rolului sectorului nonprofit în diferite zone ale lumii.

Scopul acestei prime parti a cercetarii noastre a fost acela de a masura marimea si structura generala a sectorului nonprofit în peste douazeci de tari acoperite de aceasta faza a proiectului nostru. Celelalte doua parti se concentreaza respectiv asupra (1) cauzelor ce determina modelele de dezvoltare a sectorului nonprofit pe care le-am identificat în originile juridice, istorice si mai larg "sociale" ale acestui sector si (2) impactul sau realizarile acestui set de institutii.

Am optat pentru publicarea imediata a rezultatelor muncii noastre datorita interesului considerabil trezit de informatia fundamentala descriptiva pe care am produs-o. Cititorii trebuie totusi sa fie preveniti asupra faptului ca se afla în curs de desfasurare o activitate considerabila asupra numeroaselor probleme pe care le ridica acest material descriptiv în ceea ce priveste cauzele modelelor de dezvoltare ale sectorului nonprofit pe care le-am descoperit si implicatiile pe care aceste modele le au asupra rolului si contributiei acestor organizatii. Aceste teme vor fi abordate în rapoarte si publicatii ulterioare.

Asa cum reiese cu claritate din cuprinsul acestui scurt raport, ne-am bazat pe o echipa de colaboratori pentru a dezvolta ceea ce noi consideram a fi o definitie atenta la specificul cultural si cu o larga aplicabilitate a ceea ce numim aici, urmând terminologia Organizatiei Natiunilor Unite, sectorul "nonprofit". Conform respectivei definitii, acest sector cuprinde toate organizatiile care opereaza în afara statului sau aparatului guvernamental, care nu distribuie profitul conducatorilor sau "proprietarilor" lor si care mobilizeaza contributia voluntarilor într-o masura semnificativa (de exemplu, implicând voluntarii ca membrii ai consiliilor de administratie). Aceasta definitie include atât organizatii informale cât si formal constituite, precum si contributia voluntarilor, la fel ca aceea cu un caracter mai formal a angajatilor platiti. În mod asemanator, datele noastre includ atât organizatii religioase cât si nereligioase, desi din motive de disponibilitate a informatiilor, rezultatele sunt prezentate aici separat, cu si fara activitatile strict religioase ale congregatiilor religioase (activitatile care nu sunt direct legate strict religioase sunt incluse automat în datele generale).

Suntem recunoscatori echipei extraordinare de colegi implicati în Proiectul Johns Hopkins de Studiere Comparativa a Sectorului Nonprofit pentru ajutorul nepretuit oferit pentru producerea informatiei prezentate aici. Se cuvin multumiri speciale asociatilor locali enumerati pe coperta a doua pentru strângerea datelor specifice tarilor lor precum si pentru sprijinul acordat la interpretarea rezultatelor lor. Aceste persoane au lucrat împreuna cu noi în fiecare etapa a procesului de dezvoltare, revizuire si adaptare a definitiei fundamentale si a sistemului de clasificare, a abordarii si a instrumentelor de strângere a datelor, ajutându-ne astfel sa ne asiguram ca abordarea noastra este una adecvata la realitatile divergente ale diverselor tari incluse în proiect.

Dorim de asemenea sa exprimam recunostinta noastra colegilor de la Centrul Johns Hopkins pentru Studiul Societatii Civile, care au avut o contributie semnificativa la realizarea acestui proiect. Printre acestia se numara Dr. Stefan Toepler si D-na Regina Rippetoe, care au coordonat strângerea datelor, au rezolvat problemele de parcurs, pe masura aparitiei lor, si au ajutat la interpretarea datelor, Dr. Wojciech Sokolowski, care a realizat verificarea încrucisata a datelor si le-a asamblat pentru analiza, D-na Mimi Bilzor, D-na Erin Lynch, D-na Susan Mitchell si Dl. Wendell Phipps, care ne-au ajutat la producerea acestui document.

În sfârșit, amintim cu grațitudine sprijinul financiar asigurat de organizatiile enumerate pe coperta a treia precum și sfaturile și recomandările numerosilor experți în domeniul sectorului nonprofit și filantropiei, care au făcut parte din comitetele consultative naționale și internaționale ale acestui proiect.

Nici una dintre aceste persoane sau organizații și nici altele cu care suntem afiliați nu sunt răspunzătoare pentru vreuna din erorile factuale sau de interpretare care încă mai există. Acestea ne aparțin în întregime.

Lester M. Salamon
Annapolis, Maryland
Statele Unite ale Americii

Helmut K. Anheier
Londra
Regatul Unit

GLOBALIZAREA SECTORULUI NONPROFIT: O TEORIE REVIZUITA

REZUMAT

Lester M. Salamon Helmut K. Anheier si asociatii

Cadru general

Peste tot în lume, în ultimii ani am fost martorii unei cresteri considerabile a interesului pentru o categorie larga de institutii sociale care opereaza în afara limitelor stricte ale pietei si statului. Cunoscut sub diverse denumiri, precum sectorul „nonprofit”, „voluntar”, „tertiar”, „independent” sau „societatea civila”, acest set de institutii include un ansamblu uneori deconcertant de entitati - spitale, universitati, cluburi sociale, organizatii profesionale, centre de îngrijire de zi, grupuri pentru protectia mediului, agentii de consiliere familiala, cluburi sportive, centre de formare profesionala, organizatii pentru apararea drepturilor omului si multe altele. În pofida diversitatii lor, aceste entitati prezinta de asemenea trasaturi comune.ⁱ

Acestea sunt identificabile în special prin urmatoarele trasaturi:

- *Organizatii*, i.e., au o prezenta si o structura institutionala;
- *Private*, i.e., sunt separate de stat din punct de vedere institutional;
- *Nedistribuitoare de profit*, i.e., nu împart profiturile managerilor lor sau unui grup de „proprietari”;
- *Autogovernate* i.e., detin esentialmente controlul propriilor operatii;
- *Voluntare* i.e., apartenenta la ele nu este ceruta prin lege, ele putând sa atraga un anumit volum de contributii voluntare de timp sau bani.

“Revolutia Asociativa Globala”

Faptul ca aceste organizatii au atras în asemenea masura atentia în ultimii ani se datoreaza în mare masura larg raspânditei “crize a statului” care s-a manifestat în ultimele doua decenii practic în toate zonele lumii printr-o severa punere sub semnul întrebării a politicilor traditionale de protectie sociala în multe din tarile Nordului dezvoltat, prin dezamagirea fata de evolutia dezvoltarii conduse de stat în parti importante ale Sudului în curs de dezvoltare, prin colapsul experimentului socialismului de stat din Europa Centrala si de Est si prin preocuparea permanenta pentru degradarea mediului înconjurator care continua sa ameninte pretutindeni sanatatea si siguranta oamenilor. Pe lângă stimularea sprijinului pentru politicile economice orientate spre promovarea pietei, aceasta punere sub semnul întrebării a statului a adus din nou în atentie si a facut sa se puna noi sperante în organizatiile societatii civile care functioneaza în majoritatea societatilor din lume.

Ceea ce mai contribuie la sporirea atentiei de care se bucura aceste organizatii este dezvoltarea lor spectaculoasa, ca numar si ca dimensiuni. Într-adevar, o veritabila “revolutie asociativa globala” pare sa fie în curs, o ascensiune masiva a activitatii private voluntare literalmente în orice colt al lumii.ⁱⁱ Determinata partial de sporirea dubiilor fata de capacitatea statului de a face fata singur problemelor legate de protectia sociala, de dezvoltare sau de protectia mediului cu care se confrunta astazi natiunile lumii, aceasta

“Organizatiile societatii civile au aparut ca participanti de importanta strategica la aceasta cautare a unei “cai de mijloc” între încrederea exclusiva acordata pietei si încrederea exclusiva acordata statului, cautare ce pare sa fie acum în plina desfasurare.”

dezvoltare a organizatiilor societatii civile a fost totodata stimulata si de revolutia comunicatiilor din ultimele doua decenii si de expansiunea frapanta a elementelor educate ale clasei mijlocii, frustrate de imposibilitatea de a se exprima economic sau politic de care s-au lovit în multe locuri.

În sfârșit, un element nou iesit la suprafata ceva mai recent a atras o data mai mult atentia asupra organizatiilor nonprofit sau ale societatii civile. Acest element este punerea sub semnul întrebării a “consensului neoliberal”, numit cândva “consensul de la Washington”, care a calauzit politica economica globala de-a lungul ultimelor doua decenii. Acest consens sustine în esenta ca problemele cu care se confrunta în prezent atât societatile dezvoltate cât si cele în curs de dezvoltare pot fi abordate cel mai eficient prin mecanismul simplu al deblocării si încurajării pietelor private. Totusi, în urma crizei financiare mondiale si a dezastrelor sociale din multe regiuni, acest consens a suferit atacuri tot mai puternice, chiar din partea unora dintre avocatii lui cei mai ferventi. Asa cum afirma recent Joseph Stiglitz, Economistul Sef al Bancii Mondiale,

“Politicile propuse de consensul de la Washington ... sunt rareori complete si uneori gresite ... Nu numai politicile economice si capitalul uman sunt cele care determina rezultatele economice ale unei tari, ci si calitatea institutiilor acesteia.”ⁱⁱⁱ

Reflectând aceasta evolutie, lideri politici din multe parti ale lumii au început sa caute cai alternative de a combina virtutile pietei cu avantajele protectiei sociale mai largi, cautare evidenta în accentul pus de catre Dl. Tony Blair pe “A Treia Cale” în Marea Britanie sau de catre Dl. Gerhard Schröder pe “Noua Cale de Mijloc” în Germania sau în declaratia succinta a Prim-ministrului francez Lionel Jospin: “Da economiei de piata, nu societatii de piata”.

Datorita pozitiei lor unice, în afara pietei si a statului, dimensiunii relativ reduse, legaturilor cu cetatenii, flexibilitatii lor, capacitatii lor de a canaliza initiativa privata în sprijinul aspiratiilor publice si a contributiilor lor redescoperite la construirea “capitalului social”, organizatiile societatii civile au aparut ca participanti de importanta strategica la aceasta cautare a unei “cai de mijloc” între încrederea exclusiva acordata pietei si încrederea exclusiva acordata statului, cautare ce pare sa fie acum în plina desfasurare.

Proiectul Johns Hopkins de Studiere Comparativa a Sectorului Nonprofit

Capacitatea sectorului nonprofit de a lua parte la aceasta cautare ca un partener matur a fost totusi împiedicata în mod serios de o lipsa acuta de informare elementara cu privire la acest sector si la modul sau de functionare. În ciuda câtorva ameliorari considerabile în ultimii cinci ani, care includ realizarea fazei întâi a prezentului proiect si lansarea studiilor empirice ale Eurostat ca raspuns la solicitarea Comisiei Europene, sectorul nonprofit ramâne “continentul pierdut” al peisajului social al societatii moderne, invizibil majoritatii politicienilor, oamenilor de afaceri si presei, ba chiar multor oameni din interiorul sectorului însusi.

Obiective. Proiectul de fata a fost lansat pentru a umple acest gol de cunoastere elementara. Mai precis, acest proiect urmareste sa aprofundeze cunoasterea noastra despre sectorul nonprofit pe mai multe cai:

- Prin descrierea sectorului într-un mod mai precis decât s-a facut pâna acum, pentru a-i documenta dimensiunile, structura, veniturile si compozitia; prin explicarea cauzelor pentru care sectorul ia forma pe care o are si a factorilor care par sa încurajeze sau sa întârzie dezvoltarea sa;
- Prin evaluarea impactului si contributiei acestor organizatii;
- Prin publicarea informatiei rezultate în vederea unei mai bune perceptii publice a sectorului;
- Prin localizarea capacitatii de a întreprinde pe viitor acest tip de studiu.

Abordare Pentru a atinge aceste obiective, am adoptat o abordare care încorporeaza sase trasaturi-cheie:

- Caracterul *comparativ*, acoperind o larga varietate de tari. O prima faza a

“Sectorul nonprofit ramâne “continentul pierdut” al peisajului social al societatii moderne, invizibil majoritatii politicienilor, oamenilor de afaceri si presei, ba chiar multor oameni din interiorul sectorului însusi.”

proiectului, încheiata în 1994, a analizat în profunzime un grup de opt țări (Statele Unite, Marea Britanie, Franța, Italia, Suedia, Ungaria și Japonia.)^{iv} Faza curentă actualizează informațiile despre multe din țările inițiale și a extins analiza la 28 de țări în total. Dintre acestea, 22 au încheiat culegerea datelor de bază și sunt cuprinse în acest raport, inclusiv noua țară europeană occidentală, alte patru țări dezvoltate, patru țări centrale și est-europene și cinci țări latino-americane (vezi Tabelul 1);

- Caracterul *colaborativ*, angajând analiști locali în fiecare țară pentru culegerea și analiza datelor (vezi coperta a doua). În total, aproape 150 de cercetători au fost implicați în acest efort;
- Caracterul *consultativ*, utilizând un Comitet Internațional Consultativ format din lideri proeminenți din domeniile nonprofit, filantropic și de afaceri (vezi coperta a treia) și bazându-se pe comitete consultative locale în fiecare țară care să sprijine interpretarea și diseminarea rezultatelor. În total, aproximativ 300 de lideri din domeniile nonprofit, filantropic, guvernamental și de afaceri participă la realizarea proiectului prin intermediul acestor comitete;
- *Utilizarea unei definiții comune* elaborate în colaborare cu asociații noastre din țările participante, care se concentrează asupra trasaturilor comune delimitate mai sus. Este inclusă, asadar, o serie cuprinzătoare de organizații care acoperă o largă varietate de domenii, așa cum se profilează în Tabelul 2;
- *Utilizarea unei abordări comune*, bazate pe un set de ghiduri metodologice elaborate în colaborare și o abordare modulară, bazată într-o mare măsură pe sursele de date naționale privind veniturile;
- Caracterul *cantitativ*, urmărind nu doar formularea unor impresii generale, ci obținerea unor date empirice solide cu privire la acest ansamblu de organizații, inclusiv date despre forța de muncă, voluntari, cheltuieli și venituri.

Obiectul cercetării. Raportul de față rezumă rezultatele preliminare ale fazei a doua a proiectului, concentrându-se asupra rezultatelor empirice majore ale porțiunii descriptive a efortului nostru într-un număr de 22 de țări. Publicațiile următoare vor include datele referitoare la restul țărilor și subsectoarelor și vor trece dincolo de simpla statistică descriptivă pentru a explica configurațiile care apar și a evalua contribuția organizațiilor nonprofit.

Dacă nu se precizează altfel, toate datele prezentate se referă la anul 1995 și sunt exprimate în dolari S.U.A. (USD). În majoritatea țărilor au fost colectate date atât asupra dimensiunii formale cât și a celei informale a activităților nonprofit, iar rezultatele sunt raportate separat pentru angajații plătiți, pe de o parte, și pentru angajații plătiți și voluntari, pe de altă parte. Analog, atât organizațiile laice cât și cele religioase sau cu afiliere religioasă, inclusiv congregațiile religioase, au făcut obiectul cercetării în majoritatea țărilor. Atunci când organizațiile menționate au ca scop principal furnizarea serviciilor umanitare, ele sunt incluse în domeniul serviciilor (e.g., sănătate, educație, servicii sociale), alături de furnizorii de servicii fără orientare religioasă. Organizațiile angajate în primul rând în activități strict religioase sau în promovarea religiei în sine (de exemplu, parohii, sinagogi, moschei etc.) sunt incluse într-o categorie distinctă – “religie” (Grupul 10 al CIONP). Datele referitoare la ultima categorie nu au fost disponibile pentru toate țările analizate în acest raport, ele fiind evidențiate separat în paginile următoare.

Rezultatele principale

Principalele rezultate ale acestui demers privind dimensiunea, structura, finanțarea și rolul sectorului nonprofit la nivel internațional pot fi grupate în cinci capitole majore.

1. O forta economica majora

În primul rând, făcând abstracție de importanța sa socială și politică, sectorul nonprofit apare a fi o forță economică semnificativă în majoritatea regiunilor pe care le-am examinat, ceea ce explică proporția importantă pe care o detine în forța de muncă și cheltuielile naționale.

Mai precis, am putut constata următoarele:

- **O industrie de 1.100 miliarde \$.** Chiar dacă excludem congregațiile religioase, sectorul nonprofit reprezintă în cele 22 de țări examinate o industrie de 1.100 miliarde \$, care folosește echivalentul a aproape 19 milioane de salariați cu norma întreaga. Cheltuielile sectorului nonprofit în aceste țări se cifrează în medie la 4,6% din produsul intern brut^v iar forța de muncă ocupată în sectorul nonprofit reprezintă aproape 5% din totalul forței de muncă neagricole, peste 10% din forța de muncă ocupată în servicii și 27% din totalul forței de muncă ocupate în sectorul public (vezi Tabelul 3).
- **A opta economie a lumii.** Pentru a pune aceste cifre în context, dacă sectorul nonprofit din aceste țări ar constitui o economie națională distinctă, aceasta ar fi *pe locul opt în lume*, înaintea Braziliei, Rusiei, Canadei și Spaniei (vezi Tabelul 4).
- **Mai multi angajati decât în cele mai mari firme private.** Exprimată oarecum diferit, ocuparea forței de muncă în sectorul nonprofit din aceste țări depășește ocuparea cumulată a forței de muncă în cele mai mari companii private din aceste țări cu un factor de 6:1 (19,0 milioane de lucrători în sectorul nonprofit vs. 3,3 milioane total lucrători în cea mai mare întreprindere privată din fiecare din aceste 22 de țări) (vezi Figura 1).
- **Surclaseaza numeroase sectoare economice.** Într-adevăr, în sectorul nonprofit din aceste 22 de țări lucrează mai multe persoane decât în sectorul utilitatilor, industria textilă, industria hârtiei și tipografică sau industria chimică din aceste țări și aproape la fel de multe persoane ca în transport și telecomunicații (vezi Figura 2).
- **Contribuții voluntare.** Nu este surprins aici întregul potențial al sectorului nonprofit, dat fiind că acest sector atrage o cantitate considerabilă de *efort voluntar*. Într-adevăr, în medie 28% din populația acestor țări își dedică din timpul lor organizațiilor nonprofit. Aceasta se traduce în echivalentul a încă 10,6 milioane de angajați cu norma întreaga, ceea ce ridică totalul echivalentului angajaților cu norma întreaga la 29,6 milioane. Dacă includem și voluntarii, sectorul nonprofit reprezintă astfel, în medie, 7% din totalul forței de muncă neagricole din aceste țări, 14% din forța de muncă din sectorul serviciilor și un frapant 41% din forța de muncă din sectorul public (vezi Figura 3).
- **Religia.** Incluziunea congregațiilor religioase ar spori categoric aceste cifre. Astfel, în 16 țări pentru care am reușit să adunăm date referitoare la activitățile congregațiilor religioase (toate, mai puțin Ungaria, Belgia, Spania, Columbia, Mexic și Peru), incluziunea acestor date adaugă sectorului nonprofit aproximativ 1,5 milioane de angajați cu norma întreaga, adică o creștere de aproape 7,5 procente.^{vi} Prin incluziunea forței de muncă din organizațiile religioase, ponderea sectorului nonprofit în totalul forței de muncă neagricole din aceste 16 țări crește cu 0,2% (de la 5,3% la 5,5%). Incluzând totodată contribuția voluntarilor din organizațiile religioase, această pondere crește de la 7,8% la 8,5%.

2. Variatii mari de dimensiune în functie de tari si regiuni

Deși sectorul nonprofit este o forță economică semnificativă, mărimea sa variază considerabil de la o zonă la alta.

- **Dimensiune mai mare în țările mai dezvoltate.** În general, sectorul nonprofit este mai extins în țările mai dezvoltate și mult mai puțin evidențiat în țările Americii Latine și ale Europei Centrale și de Est. Astfel, în comparație cu o medie de 4,8% pentru toate țările, organizațiile nonprofit grupează aproape 7% din totalul forței de muncă neagricole din Europa Occidentală și în alte țări dezvoltate examinate, însă numai 2,2% în America Latină și 1,1% în Europa Centrală și de Est. (vezi Figura 4). Evident, amploarea sectorului nonprofit se corelează cu disponibilitatea resurselor tot atât de mult cât și cu prezenta nevoilor economice sau sociale.
- **Distantele cresc prin adăugarea voluntarilor.** Acest tablou nu se modifică prea mult prin adăugarea voluntarilor. Într-adevăr, într-o anumită măsură, distanțele se largesc, cel puțin între țările dezvoltate și America Latină și între Europa Occidentală și alte țări dezvoltate. Astfel, incluzând voluntarii, organizațiile nonprofit cuprind 10,3% din totalul forței de muncă în Europa Occidentală, 9,4% în alte țări dezvoltate, 3,0% în America Latină și 1,7% în Europa Centrală și de Est (vezi Figura 4). Prin urmare, privită în perspectivă, cu includerea voluntarilor, Europa Occidentală apare ca regiunea cu cel mai dezvoltat sector voluntar și nonprofit. Este de asemenea izbitor nivelul relativ scăzut al voluntariatului formal pe care datele noastre îl relevă pentru America Latină.
- **Sfârșitul mitului predominanței S.U.A.** Acest aspect este încă și mai vizibil în Figura 5, care înregistrează nivelul forței de muncă ocupate în sectorul nonprofit ca proporție în totalul forței de muncă neagricole din fiecare țară. Așa cum evidențiază figura, câteva țări vest europene (Olanda, Irlanda și Belgia), precum și o altă țară dezvoltată (Israelul) au sectoare nonprofit mai mari decât Statele Unite, măsurate ca proporție în totalul forței de muncă. Cu alte cuvinte, Statele Unite, privite multă vreme ca terenul predilect al activității nonprofit, nu mai are în cele din urmă cel mai mare sector nonprofit din lume, cel puțin din perspectiva proporției în totalul forței de muncă.^{vii} În același timp, în vreme ce un număr de țări vest europene depășesc Statele Unite și media generală a tuturor țărilor în privința forței de muncă din sectorul nonprofit, alte câteva țări occidentale (Finlanda, Austria, Spania și Germania) și cel puțin încă o altă țară dezvoltată (Japonia) se plasează pe un nivel mai mic sau egal cu respectiva medie.^{viii}
- **Impactul voluntarilor.** Includerea voluntarilor ar ridica două din țările vest europene (Franța și Germania) deasupra mediei generale, dar restul configurației ar rămâne în mare neschimbat.
- **Includerea activităților religioase.** De asemenea, includerea activităților congregațiilor religioase nu modifică acest tablou de ansamblu. Deși ocuparea forței de muncă din sectorul nonprofit raportată la ocuparea totală a forței de muncă sporește prin această adăugare cu 1 procent în S.U.A. (de la 7,8% la 8,8%), în orice altă țară schimbarea este mult mai mică. Chiar și după adăugarea acestor date, nivelul de ocupare al forței de muncă în sectorul nonprofit din S.U.A. rămâne sub nivelul Olandei (12,6%), Irlandei (12,2%), și Israelului (9,3%). Prin includerea activităților voluntare desfășurate în cadrul congregațiilor religioase, tabloul de ansamblu se schimbă ușor și, în aceste condiții, S.U.A. se plasează înaintea Israelului (11,1%) dar rămân în urma Olandei (19,3%) și Irlandei (15,0%).
- **Cheltuielile guvernamentale pentru protecție socială și mărimea sectorului nonprofit.** O posibilă explicație a acestor variații ar constitui-o prezența sau absența unor niveluri substanțiale ale protecției sociale guvernamentale. Conform unei asemenea linii de gândire, cu cât amploarea protecției sociale guvernamentale este mai

mare, cu atât mai redus este sectorul nonprofit la care ne putem aștepta. În realitate, însă, datele pe care le detinem nu sprijină această teorie. Dintre cele zece țări studiate care au un nivel relativ scăzut al cheltuielilor guvernamentale pentru protecție socială (sub nivelul mediu al celor 22 de țări), doar două au sectoare nonprofit relativ mari (cu o forță de muncă ocupată în sectorul nonprofit peste nivelul mediu al celor 22 de țări). Dimpotrivă, opt din aceste țări au sectoare nonprofit relativ mici. Pe de altă parte, dintre cele 12 țări cu niveluri relativ ridicate de cheltuieli guvernamentale pentru protecție socială, șapte au sectoare nonprofit relativ mari, pe când celelalte cinci au sectoare nonprofit relativ mici. Așadar, așa cum reiese din tabelul 5, rezultatele infirmă teoria în mai mult de jumătate din cazuri. Este evident că variația de la o zonă la alta a mărimii sectorului nonprofit este determinată de un factor mai complex decât relația formulată în această teorie.^{ix}

3. Un sector dominat de serviciile publice

În ciuda diferențelor de mărime de la o zonă la alta, sectorul nonprofit se caracterizează prin câteva similarități importante în privința structurii și compoziției interne, chiar dacă și acestea, la rândul lor, diferă oarecum de la o zonă la alta.

- ***Două treimi din forța de muncă se găsesc în trei domenii.*** În primul rând iese în evidență că două treimi din totalul forței de muncă din sectorul nonprofit se concentrează în cele trei domenii tradiționale ale serviciilor publice: educația, cu 30% din total, sănătatea, cu 20% și serviciile sociale, cu 18% (vezi Figura 6). În plus, domeniul culturii și recreerii nu este foarte departe, cu 14% din totalul forței de muncă din sectorul nonprofit.
- ***Configurația se modifică prin includerea voluntarilor.*** Această configurație se schimbă considerabil dacă sunt luate în considerare și contribuțiile voluntare. Trei cincimi (55%) din timpul activităților voluntare sunt investite în două domenii principale: recrearea (inclusiv sportul) și serviciile sociale. În plus, organizațiile din domeniile protecției mediului, civic și dezvoltării atrag o parte disproporționată din timpul activităților voluntare. Așadar, prin includerea voluntarilor, proporția forței de muncă din sectorul nonprofit ocupată în cele trei domenii ale sănătății, educației și serviciilor sociale scade de la 68% la sub 60%, în timp ce proporția în domeniile culturii și recreerii, protecției mediului, dezvoltării și influențării politicilor crește de la 23% la 30% (vezi Figura 6).
- ***Variații regionale semnificative.*** În pofida câtorva similarități generale, compoziția sectorului nonprofit pare să se varieze în funcție de regiune. Astfel, așa cum releva Figura 7:
- **În Europa Occidentală,** ponderea predominantă a serviciilor publice în ocuparea forței de muncă din sectorul nonprofit este cu deosebire marcată. În medie, trei sferturi din forța de muncă din sectorul nonprofit al țărilor vest europene examinate lucrează în organizații din domeniile educației, sănătății și serviciilor sociale. Această situație reflectă rolul istoric pe care bisericile Catolică și Protestantă le-au jucat mult timp în domeniile educației și serviciilor sociale în Europa Occidentală. În Irlanda, de exemplu, unde influența Bisericii Catolice este deosebit de puternică, forța de muncă ocupată doar în școlile din sectorul nonprofit reprezintă 6% din forța de muncă neagră a țării. În alte părți, doctrina “subsidiarității”, inspirată de Biserica Catolică, cuplata cu puternicele presiuni muncitorești pentru expansiunea protecției sociale, a influențat evoluția politicii sociale. Pe baza acestui concept, a cărui influență se face simțită mai ales în Germania, Olanda, Belgia și, într-o măsură mai mică, în Austria și Spania, asociațiile nonprofit sunt considerate a fi în prima linie de apărare împotriva problemelor sociale, iar intervenția statului, atunci când are loc, este de așteptat să se producă, atât cât este posibil,

împreună cu și prin intermediul acestor grupuri. În consecință, în aceste domenii s-au dezvoltat importante organizații nonprofit, multe dintre ele afiliate unor grupuri religioase și, în unele parti, miscari muncitorești. Deși organizațiile nonprofit operează de asemenea și în alte domenii, cum ar fi cultura și recrearea, protecția mediului, dezvoltarea, influențarea politicilor, reprezentarea intereselor profesionale și ale mediului de afaceri, ponderea forței lor de muncă în totalul forței de muncă din sectorul nonprofit în această regiune este considerabil mai redusă (pentru mai multe detalii, vezi Anexa, Tabelul 1).

Totuși, prin luarea în calcul a voluntarilor, predominanța serviciilor publice descrește oarecum în Europa Occidentală. Aceasta reflectă implicarea substanțială a voluntarilor din această regiune în domenii precum sportul și recrearea, precum și în acțiuni civice și de influențare a politicilor. Astfel, prin includerea voluntarilor, ponderea serviciilor publice în totalul forței de muncă din sectorul nonprofit scade de la 77% la 62%, în timp ce cultura și recrearea aproape că își dublează ponderea de la 10% la 19%, iar ponderea detinută de protecția mediului / influențarea politicilor crește de la 3,3% la 6,1%.

- **În Europa Centrală**, se pare că este în desfășurare o cu totul alta dinamică. În această regiune, recrearea și cultura joacă un rol mult mai important în ocuparea forței de muncă din sectorul nonprofit. După cum se poate vedea în Figura 7, mai mult de o treime din echivalentul de lucratori cu normă întreagă ai sectorului nonprofit din aceste țări activează în asociațiile active în domeniile culturii și recreării. Aceasta reflectă probabil puternica subvenționare a unor astfel de asociații în perioada comunistă. Organizațiile care au luat naștere în acest fel au beneficiat de un avantaj semnificativ pe parcursul tranziției post-comuniste în raport cu organizațiile nou aparute. De asemenea, este notabilă concentrarea a aproape 11% din totalul forței de muncă a sectorului nonprofit al țărilor centrale și est-europene în asociații profesionale și patronale, ceea ce constituie din nou o reflectare parțială a trecutului comunist, care a încurajat formarea de uniuni ale scriitorilor, asociații ale inginerilor și ale multor alți grupuri profesionale. În sfârșit, Europa Centrală mai este de remarcat pentru amploarea semnificativă a personalului implicat în organizațiile nonprofit din domeniile protecției mediului și influențării politicilor. Acestea par a fi organizații mai noi, care au apărut ca parte a tranziției la democrație și care au atras finanțarea occidentală. De fapt, multe din primele organizații nonprofit din această regiune au fost grupurile ecologiste care au mobilizat sprijinul popular pentru abordarea problemelor ridicate de degradarea mediului înconjurător în aceste țări. Dimpotrivă, serviciile publice tradiționale - sănătate, educație și servicii sociale - angajează în proporții mult mai reduse forța de muncă nonprofit din Europa Centrală și de Est. Aceasta deoarece statul rămâne încă vehiculul preferat pentru furnizarea serviciilor publice în această regiune, în timp ce tradiția subsidiarității, atât de evidentă în Europa Occidentală, are doar un ecou palid în Europa Centrală.

Dacă punem și voluntarii în ecuație, această configurație specifică Europei Centrale și de Est suferă doar schimbări marginale. Aceasta deoarece contribuția voluntariatului se îndreaptă în cea mai mare parte spre organizațiile din același domeniu al culturii și recreării, care absorb cea mai mare parte a forței de muncă angajate. Singura deviere majoră apare în domeniul serviciilor sociale, care absoarbe 28% din timpul voluntarilor în regiune, în comparație cu ponderea de numai 12% a lucrătorilor plătiți. Așadar, prin includerea voluntarilor, ponderea serviciilor sociale în ansamblul forței de muncă din sectorul nonprofit în Europa Centrală și de Est crește de la 12% la 18%, pondere (nu și marime absolută) apropiată de cea din Japonia și Regatul Unit.

- **În America Latină**, educația ocupă poziția dominantă în distribuția forței de muncă din sectorul nonprofit, în timp ce forța de muncă din alte domenii ale serviciilor publice are o pondere mai redusă (vezi Figura 7).

Aceasta reflecta încă o dată rolul proeminent al Bisericii Catolice în domeniul educației în această regiune, dar și înclinția claselor mijlocii și superioare către componentele mai formale ale sectorului nonprofit în această regiune, dat fiind că educația privată a tins să fie puternic finanțată prin taxe, fiind prin urmare accesibilă în special claselor amintite. Ponderea neobisnuit de mare a forței de muncă ocupate în organizații profesionale, patronale și muncitorești sprijină de asemenea această interpretare.

În același timp, din datele pe care le avem asupra Americii Latine, este evident nivelul peste medie al componentei organizațiilor active în domeniul dezvoltării. Mai mult, luând în considerare și voluntarii, această componentă devine încă și mai amplă. Astfel, în medie peste 44% din timpul voluntarilor din țările Americii Latine investigate de noi se îndreaptă către activități din sfera serviciilor sociale, în parte prin agenții de asistență cu afiliere religioasă, dar, într-o măsură din ce în ce mai mare, prin organizații activând în domeniul dezvoltării la nivelul comunităților. Alte 17 procente din timpul activităților voluntare este dedicat organizațiilor din domeniul dezvoltării *per se*. Incluzând, deci, timpul prestațiilor voluntare, ponderea serviciilor sociale în totalul forței de muncă din sectorul nonprofit crește de la 10% la 17%, iar ponderea activităților pentru dezvoltare crește de la 7% la 10%. Aceste date sugerează o structură duală a sectorului nonprofit din această regiune, cu o componentă mai formală orientată spre profesioniștii clasei mijlocii și o componentă mai mică, un segment mai puțin formal orientat către paturile sărace.

- În fine, în **alte țări dezvoltate** cuprinse în proiectul nostru (Statele Unite, Japonia, Australia și Israelul), domeniul major de ocupare a forței de muncă din sectorul nonprofit este cel al sănătății, care numără, în medie, 35% din total, urmat îndeaproape de educație, cu 29%. Acest rezultat este în mare parte o reflectare a situației din Statele Unite și Japonia, în care activitatea nonprofit este puternic concentrată în domeniile sănătății și învățământului superior. Astfel, în ambele țări doar sănătatea include aproape jumătate (46% și respectiv 47%) din întreaga forță de muncă a sectorului nonprofit, iar educația, în special la nivelul învățământului superior, cuprinde alte 22%. Prin contrast, domeniul serviciilor sociale, care se ridică la aproape 27% din forța de muncă a sectorului nonprofit în Europa Occidentală, absoarbe numai 14-17% în Statele Unite și Japonia. Aceasta sugerează o destul de puternică orientare a sectorului nonprofit din cele două țări către confort și clasa mijlocie. Situația celorlalte două țări introduse în acest grup - Israelul și Australia - diferă oarecum de configurația americană și japoneză. În Israel, pozițiile relative ale educației și sănătății ca pondere în ansamblul forței de muncă ocupate în sectorul nonprofit sunt inversate, cu educația - mai ales cea elementară și secundară - concentrând 50%, iar sănătatea, 27%. În Australia, complexul serviciilor publice domina de asemenea scena nonprofit, însă aici cele trei componente principale - sănătate, educație și servicii sociale - se află într-un echilibru strâns, fiecare detinând 19-23% din totalul forței de muncă a sectorului.

Prin includerea voluntarilor, concentrarea sectorului nonprofit asupra confortului, cu precădere în Statele Unite, este moderată considerabil. Aproape 40% din volumul considerabil de activitate voluntară desfășurată în Statele Unite se îndreaptă către serviciile sociale și alte 10%, spre activitățile civice și de influențare a politicilor. Asadar, luând și voluntarii în calcul, supremația sănătății în sectorul nonprofit american se estompează oarecum, iar serviciile sociale apar ca al doilea mare tip de activitate nonprofit, măsurat prin echivalentul de forță de muncă cu norma întreagă. Australia, la rândul ei, manifestă un nivel substanțial al voluntariatului în aria serviciilor sociale, însă aici sportul și recrearea absorb în cea mai mare proporție timpul voluntarilor.

- **Cinci configurații.** Într-un mod mai general, se pot distinge cinci configurații mai mult sau mai puțin distincte ale structurii sectorului

nonprofit din cele 22 de tari pe care le-am examinat, asa cum se poate vedea în Tabelul 6. Într-o anumita masura, aceste configuratii se aliniaza tendintelor regionale, însa ele reflecta de asemenea anumite particularitati nationale care trec dincolo de normele regionale:

- **Modelul orientat spre educatie.** Poate ca cea mai comuna configuratie a activitatii nonprofit este cea încorporata în modelul "orientat spre educatie". Opt din cele 22 de tari se conformeaza acestui model, inclusiv patru din cele cinci tari latino-americane, precum si Belgia, Irlanda, Israelul si Regatul Unit. Trasatura distinctiva a acestui model este concentrarea puternica a fortei de munca din sectorul nonprofit în sfera educatiei. În aceste tari, media fortei de munca ocupate în acest domeniu este de 48%. În cazul tarilor latino-americane, precum în cel al Belgiei si Irlandei, aceasta reflecta prezenta proeminenta a Bisericii Catolice si implicarea sa în educatia elementara si secundara. Educatia afiliata religios explica de asemenea prezenta substantiala a activitatilor nonprofit în domeniul educatiei în Israel, chiar daca aici este vorba de iudaism si nu de catolicism. În Regatul Unit, în schimb, concentrarea fortei de munca a sectorului nonprofit în domeniul educatiei apare la nivelul învățământului superior si reflecta trecerea recenta a unor segmente importante ale sistemului britanic de învățământ superior de la un statut public la unul privat, nonprofit în timpul guvernarii Thatcher.

Deși tarile care adera la acest model au în comun concentrarea fortei de munca din sectorul nonprofit în domeniul educatiei, ele difera totusi în ceea ce priveste punctul de echilibru al ocuparii fortei de munca din sector. În Regatul Unit, de exemplu, cultura si recrearea absorb un sfert din forta de munca. În schimb, în Irlanda, Israel si Belgia sanatatea ocupa 25-30% din forta de munca. În Mexic, organizatiile patronale si profesionale sunt cele care se plaseaza pe pozitia doua. Pe scurt, desi aceste tari împartasesc câteva caracteristici cheie, ele difera totodata din alte perspective.

- **Modelul orientat spre sanatate.** Un al doilea model ce poate fi distins în ceea ce priveste structura sectorului nonprofit este cel prezent în Statele Unite, Japonia si Olanda. Ceea ce distinge acest model este amploarea ocuparii fortei de munca din sectorul nonprofit în domeniul sanatatii. În medie, 45% din totalul fortei de munca din sector se concentreaza în acest domeniu în cele trei tari. Modelul reflecta ponderea neobisnuita pe care sectorul privat o are în sistemul de îngrijire a sanatatii din aceste tari. În plus, aceste trei tari mai au în comun o prezenta apreciabila a sectorului nonprofit în domeniul educatiei, fiind vorba de învățământul superior în Statele Unite si Japonia si de cel elementar si secundar în Olanda.
- **Modelul orientat spre servicii sociale.** Al treilea model al activitatii nonprofit își gaseste expresia în patru tari vest europene - Austria, Franta, Germania si Spania. Aceste tari au de asemenea în comun un fundal al influentei catolice. Cu toate acestea, din ratiuni multiple, influenta religioasa s-a diminuat în sfera educatiei si a ramas puternica în special în domeniul serviciilor sociale personale. În medie, 44% din forta de munca a sectorului nonprofit se afla, în aceste tari, în domeniul serviciilor sociale, desi în doua din aceste tari (Franta si Spania) este vizibila o apreciabila prezenta nonprofit si în domeniul educatiei, iar într-o a treia (Germania), sanatatea aproape egaleaza serviciile sociale din perspectiva fortei de munca pe care o concentreaza.
- **Modelul orientat spre Cultura / Recreare.** Structura sectorului nonprofit din cele patru tari central europene examinate furnizeaza, însa, un model mult diferit. Cum observam anterior, portiunea cea mai larga din forta de munca a sectorului nonprofit din aceste tari este concentrata în cultura si recreare. Aici se reflecta mostenirea erei comuniste din aceste tari, în timpul careia asociatiile sportive si recreative au fost activ încurajate. În plus, aceasta configuratie s-a

dezvoltat prin transformarea fondurilor culturale în fundatii imediat după încetarea controlului comunist în aceste țări. Cele mai mari și mai solide organizații nonprofit din multe din aceste țări sunt, asadar, organizații tradiționale, cu rădăcini în trecut.

- **Modelul echilibrat.** În sfârșit, câteva țări prezintă o configurație mai echilibrată a distribuției forței de muncă în sectorul nonprofit, fără a genera un subsector predominant. În fiecare din aceste țări (Australia, Columbia și Finlanda), între 14 și 26% din totalul forței de muncă din sectorul nonprofit este ocupat în aceste trei domenii ale educației, sănătății și serviciilor sociale, dar nici unul dintre domenii nu deține mai mult de 26% din total.
- **Nu se produce nici o schimbare importantă prin introducerea activităților strict religioase.** Profilul general al sectorului nonprofit nu se schimbă semnificativ prin includerea activităților strict religioase. Așa cum reiese din Figura 8, congregațiile religioase dețin în medie aproximativ 6% din forța de muncă ocupată în sectorul nonprofit din cele 16 țări pentru care am putut aduna date. Asadar, prin includerea activităților strict religioase, ponderea relativă a educației, sănătății și serviciilor sociale scade în ocuparea totală a forței de muncă din sectorul nonprofit de la 70% la 66%, dar chiar și în această variantă aceste domenii rămân preponderente. Chiar și în Statele Unite, unde congregațiile religioase dețin cea mai mare pondere din totalul forței de muncă din sectorul nonprofit comparativ cu celelalte țări (11%), sănătatea, educația și serviciile sociale sunt în continuare preponderente după includerea activităților strict religioase, ele reprezentând 72% din totalul forței de muncă din sectorul nonprofit.

Pe scurt, sectorul nonprofit nu este un obiect uniform. Mai curând, el ia forme diferite în locuri diferite, reflectând constelația specifică de forțe culturale, politice și economice care acționează. În același timp, aceste configurații nu sunt tocmai întâmplătoare, ci îmbracă forme definibile acolo unde circumstanțele sunt similare.^x

4. Principala sursă de venituri – cotizațiile și sectorul public, nu filantropia

Nu numai că sectorul nonprofit ia forme diferite în diferite locuri, ci are de asemenea o structură distinctă a veniturilor. Totuși, această structură diferă de ceea ce presupune adesea gândirea convențională. În special am putut remarca următoarele:

- **Sprîjinit limitat din partea filantropiei.** Filantropia privată nu este sursa majoră a veniturilor sectorului nonprofit. Dimpotrivă, așa cum arată Figura 9, filantropia privată – din partea indivizilor, corporațiilor și fundațiilor în ansamblu, reprezintă în medie doar 11% din venitul sectorului nonprofit.
- **Cotizații și sprijinul sectorului public.** Prin contrast, sursele majore ale venitului sectorului nonprofit sunt cotizațiile și sprijinul sectorului public. Numai cotizațiile și alte venituri comerciale acoperă aproape jumătate (48%) din tot venitul sectorului nonprofit, în timp ce plățile sectorului public reprezintă 41%. (vezi Figura 9).
- **Variatia între țări.** Această configurație generală se verifică în majoritatea țărilor investigate, chiar dacă unele variații semnificative sunt de asemenea vizibile, așa cum se poate observa în Figura 10:
  - **Țări în care predomină veniturile din cotizații.** Cotizațiile sunt sursa predominantă în 12 din cele 21 de țări în care am putut asambla date detaliate despre venituri. Ponderea cotizațiilor în veniturile totale în aceste țări variază de la un maxim de 85% în Mexic la 47% în Republica Cehă. În general, veniturile din cotizații este important mai ales în America Latină, în Europa Centrală și de Est și în țările dezvoltate din afara Europei Occidentale. (Australia, Japonia și Statele Unite).

Aceasta reflecta în parte compoziția sectorului nonprofit, după cum vom observa mai în detaliu în cele ce urmează. În plus, sprijinirea pe veniturile din cotizații este în mod natural mai pronunțată acolo unde contribuțiile private sunt limitate și suportul guvernamental nu este disponibil din rațiuni politice sau de altă natură. În aceste condiții, mărirea sectorului nonprofit ajunge să depindă de amploarea unei piețe private pentru serviciile pe care le pot furniza organizațiile nonprofit. O structură a veniturilor dominată de cotizații este astfel concordantă atât cu sectoare nonprofit relativ extinse, cât și cu unele relativ reduse. Acolo unde piața este mică, precum în Europa Centrală și de Est și în America Latină, dependența de cotizații se traduce într-o dimensiune redusă a sectorului nonprofit. În schimb, acolo unde piața este mare, ca în Australia sau Statele Unite, sectorul nonprofit poate fi relativ extins, deși cotizațiile rămân sursa cea mai importantă de venituri. Totuși, în măsura în care acest model prevalează, el impune serioase limitări asupra dimensiunilor și naturii sectorului nonprofit, împingându-l în direcția forțelor pieței.

- **Tări în care predomină veniturile din sectorul public.** O configurație sensibil diferită a finanțării sectorului nonprofit este vizibilă în celelate nouă țări din cele 21 pentru care am putut aduna date privitoare la venituri (vezi Figura 10). În aceste țări, sursa majoră de venituri ale sectorului nonprofit nu este constituită din cotizații și plăți ci din granturi și contracte din partea sectorului public. Sunt incluse aici și plățile unor terțe părți din partea asigurărilor sociale și programelor de sănătate ale sectorului public. Fiecare țară vest-europeană, cu excepția Spaniei și Finlandei, prezintă această configurație. Așa cum observăm mai înainte, aceasta reflectă tradiția subsidiarității clădită în politica socială europeană, o tradiție care recunoaște rolul important al statului în finanțarea serviciilor sociale, dar apelează pe scară largă la organizații private, nonprofit, pentru furnizarea multor asemenea servicii. O configurație similară este de asemenea prezentă în Israel, unde serviciile medicale publice sunt canalizate către furnizori esențialmente privați. Deși relații similare pot fi întâlnite și în alte țări (de exemplu în cazul programului federal de asigurări de sănătate pentru vârstnici în Statele Unite), amploarea relativă este mult mai consistentă în acele țări în care ponderea sectorului public în totalul veniturilor sectorului nonprofit depășește 50% și adesea 60%. Mai mult, este semnificativ că țările care au cele mai mari sectoare nonprofit par să adere la această configurație. Acest lucru este adevărat, de exemplu, în Irlanda, Olanda, Belgia și Israel, cele patru țări care depășesc Statele Unite din punctul de vedere al dimensiunii relative a activității nonprofit. Evident, sprijinul sectorului public este un factor decisiv în dezvoltarea activităților nonprofit.

-**Filantropia privată.** În mod semnificativ, sectorul nonprofit nu este în nici o țară sprijinit în primul rând de filantropia privată. În același timp, contribuțiile private sunt destul de importante în anumite zone. Este interesant că acest lucru este adevărat cu precădere în Europa Centrală și de Est, unde contribuțiile private au un aport de 21% din veniturile sectorului nonprofit, considerabil mai mare decât în alte regiuni. Acest rezultat paradoxal reflectă probabil o lungă tradiție a întreprinderilor ce finanțau servicii cheie în perioada comunistă precum și amploarea relativ scăzută a altui tip de sprijin pentru sectorul nonprofit în această regiune. Un alt factor foarte probabil este nivelul semnificativ al sprijinului filantropic extern pentru sectorul nonprofit incipient din Europa Centrală și de Est. În țările mai dezvoltate, contribuțiile private sunt mai mari în Statele Unite și Israel, dar chiar și aici ele nu depășesc 13% din venitul total.

- **Variatii în funcție de domenii.** Faptul ca structura finantarii sectorului nonprofit variaza de la o tara la alta este în parte rezultatul faptului ca sursele de venit variaza considerabil în diferite domenii ale activitatii nonprofit, iar aceste domenii diferite sunt dominante în locuri diferite.
  - **Domenii în care predomina cotizatiile.** În sase din cele 10 domenii pe care le-am examinat în profunzime, cotizatiile si taxele sunt sursa de venit dominanta a sectorului nonprofit. (vezi Figura 11). Acest lucru este destul de usor de înțeles în cazurile organizatiilor patronale si profesionale si a celor din domeniul culturii si recrearii. În cazul organizatiilor din domeniul dezvoltarii, explicatia rezida în numarul substantial de organizatii active în domeniul locuintelor care sunt incluse în aceasta categorie. Cât despre fundatii, principala lor sursa de venit o reprezinta câstigurile din fondurile initiale cu care sunt înzestrate aici drept câstiguri. În sfârșit, nivelul semnificativ al veniturilor din cotizatii ale organizatiilor pentru protectia mediului reflecta probabil cotizatiile membrilor colectate în mod frecvent de asemenea organizatii.
  - **Domenii în care predomina sprijinul sectorului public.** În trei din cele 10 domenii majore ale activitatii nonprofit pe care le-am examinat, sursa majora de venituri nu o constituie cotizatiile si taxele ci, prin contrast, sprijinul din partea sectorului public. Aceasta este adevarat mai cu seama în domeniile majore ale serviciilor publice – sanatare, educatie si servicii sociale – unde sprijinul sectorului public se încadreaza între 46% si 57% din total.
  - **Domenii în care predomina filantropia.** În cel puțin un domeniu – asistenta internationala – filantropia privata este sursa dominanta de venituri, fiind în acelasi timp pe locul doi în cel al fundatiilor. Mai mult, tot contributia privata este principala sursa de venit a congregatiilor religioase.
- **Structura veniturilor cu includerea voluntarilor.** Configuratia veniturilor sectorului nonprofit înfatisata aici se schimba semnificativ daca luam în considerare voluntarii. Desi ordinea relativa a celor trei surse majore de venituri nu se schimba prin includerea voluntarilor, proportia filantropiei creste substantial, de la 11% la 27%, iar proportiile cotizatiilor si ale sectorului public descresc proportional, la 40% si respectiv 33%, asa cum se vede în Figura 12. Deoarece mare parte din contributia voluntarilor se îndreapta catre organizatiile din sport si recreare, ordinea relativa a surselor de finantare nu se modifica în mod semnificativ între diferite domenii. În acelasi timp, predominanta cotizatiilor în domeniul culturii si recrearii cunoaste o scadere semnificativa, de la 64% la 46%, în timp ce ponderea contributiilor private creste de la 14% la 40%. În plus, în alte patru domenii filantropia devine predominanta odata cu includerea voluntarilor: protectia mediului, civic si influentarea politicilor, intermediere filantropica si servicii sociale.
- **Diferente minore prin includerea activitatilor strict religioase (de cult religios).** Prin includerea activitatilor strict religioase, imaginea de ansamblu a veniturilor sectorului nonprofit nu se schimba în mod semnificativ. În ceea ce priveste veniturile financiare, includerea activitatilor strict religioase si a congregatiilor religioase sporeste ponderea filantropiei private în totalul veniturilor de la o medie de 10% la 12%, în cele 16 tari pentru care detinem date. Daca adaugam si voluntarii congregatiilor, ponderea filantropiei creste de la 29% la 32% - ramânând totusi în urma cotizatiilor si taxelor (34%) si a sprijinului din partea sectorului public (34%), chiar daca la o distanta mai mica. Statele Unite sunt singura tara în care includerea activitatilor strict religioase si a congregatiilor religioase induce o schimbare majora a structurii veniturilor sectorului nonprofit, sporind ponderea filantropiei private de la 13% la 21%, daca luam în considerare numai veniturile financiare, si de la 27% la 37% daca adaugam si contributia voluntarilor.

5. Un generator major de locuri de munca

Nu numai ca sectorul nonprofit este o forta economica mai mare decât se recunoaste de obicei, dar el a fost de asemenea un sector neobisnuit de dinamic în ultimii ani, depasind mult economiile nationale ale majoritatii tarilor cuprinse în proiect din punctul de vedere al generarii locurilor de munca.

- ***Cresterea numarului locurilor de munca în sectorul nonprofit vs. economiile nationale în ansamblu.*** Ocuparea fortei de munca în cele noua tari pentru care am putut asambla date evolutive a crescut în medie cu 24%, adica peste 4% pe an, între 1990 si 1995 (vezi Figura 13). În comparatie, ocuparea generala a fortei de munca în aceste tari a crescut în aceeasi perioada cu doar 9%, adica abia 2% pe an. Prin urmare, sectorul nonprofit a depasit ritmul general de crestere a ocuparii fortei de munca în aceste tari într-un raport de aproape 2,5:1.^{xi}

- ***Cresterea viguroasa a ocuparii fortei de munca în sectorul nonprofit în special în Europa Occidentala.*** Între anii 1990-1995 s-a înregistrat o crestere puternica a numarului de locuri de munca în sectorul nonprofit mai cu seama în Europa Occidentala. În cele patru tari pentru care avem date longitudinale (Belgia, Franta, Germania si Regatul Unit) ocuparea fortei de munca în sectorul nonprofit a crescut în medie cu 24%, ceea ce reprezinta 20% din cresterea totala a ocuparii fortei de munca (3,8 milioane de locuri de munca echivalent norma întreaga). În celelalte trei tari dezvoltate pentru care detinem date (Japonia, Israel si Statele Unite), cresterea a fost, în medie, de 20%, reprezentând totusi doar 11% din cele 16 milioane de locuri de munca echivalent norma întreaga nou create.

- ***Sanatatea si serviciile sociale – sursele dominante ale cresterii sectorului nonprofit.*** Majoritatea covârșitoare a noilor locuri de munca aparute în sectorul nonprofit între 1990 si 1995 au fost generate de doua domenii: sanatatea si serviciile sociale. Primul dintre ele a absorbit 40% din cresterea numarului de locuri de munca si al doilea, 32% (vezi Figura 14). Aceasta a depasit cu mult ponderea în ocuparea fortei de munca totale cu care aceste domenii au început perioada mentionata. Organizatiile nonprofit din domeniul educatiei au absorbit de asemenea o parte considerabila din locurile de munca nou create, chiar daca aici ponderea a fost mai mica decât cea cu care organizatiile au început perioada. În sfârșit, organizatiile din domeniul dezvoltarii au acoperit 5% din cresterea totala a numarului de locuri de munca în sectorul nonprofit.

- ***Serviciile sociale – sursa dominantă a cresterii în Europa Occidentala.*** În Europa Occidentala, compozitia cresterii ocuparii fortei de munca în sectorul nonprofit a deviat semnificativ de la media generala. În locul sanataii, serviciile sociale ocupa cea mai mare pondere în cresterea totala a ocuparii fortei de munca în sectorul nonprofit din Europa Occidentala (50% vs. 16%). În plus, organizatiile vest-europene din domeniul dezvoltarii au înregistrat o crestere de 38% a numarului de locuri de munca si au o pondere de 11% în cresterea totala a locurilor de munca din sectorul nonprofit. Foarte probabil, aceste cifre reflecta investitia facuta de Comisia Europeana, precum si de guvernele nationale, în programele de instruire si dezvoltare a fortei de munca în regiunea europeana.

- ***“Marketizarea”^{xii}.*** Într-un mod mai general, nici filantropia privata si nici sprijinul sectorului public nu au fost cele care au determinat în primul rând cresterea ocuparii fortei de munca în sectorul nonprofit, evidenta din cifrele prezentate, ci cresterea substantiala a veniturilor din cotizatii si taxe. Asa cum arata Figura 15, în cele sase tari pentru care avem date comparabile privind veniturile începând cu anul 1990, cotizatiile si taxele reprezinta 52% din cresterea reala a veniturilor sectorului nonprofit între 1990 si 1995. În comparatie, sectorul public reprezinta 40% si contributia privata, 8%. Aceasta înseamna ca ponderea cotizatiilor si taxelor în totalul veniturilor a crescut, în timp ce ponderile filantropiei si sectorului public s-au diminuat.

Cu siguranta, aceasta tendinta generala nu este evidenta peste tot. În Israel, Ungaria si Regatul Unit, de exemplu, s-au înregistrat cresteri semnificative ale nivelului sprijinului din partea sectorului public fata de organizatiile nonprofit. În celelalte trei tari, totusi, acest sprijin, desi a crescut în termeni absoluti, s-a diminuat ca pondere în totalul veniturilor

organizatiilor nonprofit, fortându-le sa se îndrepte catre cotizatii si taxe, precum si alte venituri comerciale. Mai mult aceasta tendinta de "marketizare" nu s-a manifestat doar în Statele Unite, unde si-a facut simtita prezenta cu mai mult timp în urma, ci si în Europa Occidentala. Astfel, atât în Franta cât si în Germania, cotizatiile si taxele percepute pentru servicii au crescut într-un ritm mai rapid decât veniturile sectorului nonprofit în ansamblu, ridicându-le astfel ponderea în cadrul acestora.

- ***Cresterea moderata a contributiilor private.*** Nivelul înregistrat de contributiile private a variat pe parcursul acestei perioade. S-a înregistrat în fiecare tara o anumita crestere a contributiilor private si, în cel puțin trei dintre ele (Statele Unite, Ungaria si Franta), cresterea a fost substantiala, depasind 10%. Totusi, deoarece nivelul initial la care se raporteaza cresterea este foarte redus, aceasta componenta nu a adaugat prea mult la veniturile generale ale sectorului nonprofit. Într-adevar, în cinci din cele sase tari pentru care avem date evolutive, ponderea filantropiei în totalul veniturilor sectorului nonprofit a scazut de fapt în aceasta perioada si chiar si în cele Franta, unde a câstigat teren, cresterea absoluta a veniturilor din cotizatii si taxe a depasit cresterea absoluta a sprijinului filantropic într-un raport de 4:1.

Concluzii si implicatii

Sectorul nonprofit apare astfel din datele prezentate în acest raport ca o componenta importanta si dinamica a unei varietati largi de societati din toate zonele lumii. Acest ansamblu de institutii nu serveste doar nevoi umane importante, ci constituie o forta economica majora, în plina dezvoltare si contribuie într-o maniera semnificativa la viata economica si sociala.

Desi s-a remarcat în multe tari ca un partener matur al sectorului public si de afaceri, [sectorul nonprofit] ramâne în cea mai mare masura un organism extrem de fragil, al carui viitor este foarte nesigur.

În acelasi timp, acest sector este departe de a cunoaste pretutindeni o dezvoltare egala. Desi s-a remarcat în multe tari ca un partener matur al sectorului public si de afaceri, el ramâne în cea mai mare masura un organism extrem de fragil, al carui viitor este foarte nesigur. În aceste conditii, nici un set de implicatii nu va fi aplicabil în egala masura tuturor zonelor. O cale potrivita ar fi poate sa conturam implicatiile ce par sa decurga din consideratiile expuse aici si din evidenta mai larga pe care o genereaza acest proiect, pentru diferitele zone pe care le-am examinat.

Europa Centrala si de Est: un sector ambiguu

Ambiguitatea este, poate, principala caracteristica ce se degaja din tabloul sectorului nonprofit, asa cum este el relevat de datele noastre despre Europa Centrala si de Est. Desigur, perioada ce a urmat caderii comunismului în 1989 a fost pe buna dreptate denumita "renasterea societatii civile", însa aceasta renastere nu a fost scutita de dureri iar progenitura, în ciuda unei energii remarcabile, nu a atins maturitatea deplina. Într-adevar, una din trasaturile frapante ale sectorului nonprofit post-comunist, asa cum rezulta din datele pe care le-am adunat, este masura în care el reflecta mostenirea comunista, fapt dovedit de pozitia comparativ puternica a organizatiilor din domeniul culturii si recrearii si a organizatiilor si uniunilor profesionale, cele doua tipuri principale de activitati care au fost tolerate si chiar sprijinite de regimurile comuniste. Coexistenta vechiului si noului creeaza o tensiune omniprezenta, care, departe de a fi fost depasita, nici macar nu a fost suficient abordata. În acelasi timp si într-un izbitor contrast cu lumea dezvoltata, activitatile nonprofit din domeniile centrale ale serviciilor sociale proprii statului asistential, respectiv sanatatea si educatia, sunt înca limitate. Aceasta reflecta asteptarile pe care înca le mai au cetatenii Europei Centrale si de Est în legatura cu obligatia statului de a asigura bunastarea cetateanului, asteptare care este cea mai paradoxala având în vedere abuzurile puterii de stat în timpul regimurilor comuniste.

„, una din trasaturile frapante ale sectorului nonprofit post-comunist, asa cum rezulta din datele pe care le-am adunat, este masura în care el reflecta mostenirea comunista

Aceasta ambiguitate persistenta sugereaza nevoia de a se continua efortul concertat, menit sa sustina un sector nonprofit privat, cu adevarat eficace în Europa Centrala si de Est. Dintre sarcinile care trebuie asumate, trei par a avea o importanta speciala:

- **Întarirea legitimitatii.** Ambiguitatea persistenta a sectorului nonprofit din Europa Centrala si de Est se datoreaza într-o masura importanta problemelor de legitimitate cu care sectorul continua sa se confrunte. Mai mult sau mai putin, evolutia initiala a sectorului în perioada imediat urmatoare caderii comunismului a generat un numar limitat, dar intens mediatizat, de scandaluri. Acestea s-au datorat de multe ori unor

goluri si incertitudini legislative proprii începuturilor, care le-au permis unor operatori lipsiti de scrupule sa utilizeze forma nonprofit pentru câstiguri materiale personale. Din fericire, multe tari din regiune au adoptat noi cadre legale, care au precizat mai clar functiile si scopurile diverselor tipuri de organizatii nonprofit iar câteva dintre ele au îmbunatatit de asemenea tratamentul fiscal al organizatiilor si donatiilor. Într-adevar, noile cadre legale dezvoltate în regiune par a fi, în multe privinte, superioare celor din Occident, care s-au dezvoltat într-o maniera mult mai aleatoare. Cu toate acestea, atitudinea publica ramâne înca în urma acestei dezvoltari juridice si publicul larg pare deziluzionat de promisiunile sectorului. Pentru a depasi aceasta stare de lucruri, va fi necesara o investitie semnificativa în educarea publicului, odata cu dezvoltarea unor coduri de conduita eficiente, chiar în rândul organizatiilor nonprofit.

- **Construirea capacitatilor.** O a doua concluzie cheie care se desprinde din datele prezentate aici priveste cadrul temporal necesar pentru a construi un sector nonprofit cu adevarat viabil si capabil de auto-sustinere. Asa cum am vazut, în pofida cresterii considerabile, sectorul nonprofit din Europa Centrala si de Est ramâne, la cinci ani dupa caderea comunismului, o umbra palida apandantilor sai din alte zone ale lumii, inclusiv America Latina si Europa Occidentala. Cresterea si sustinerea unui sector nonprofit si a unei societati civile viabile presupun evident mai mult decât câtiva ani de investitii. De aceea, pare a fi de o importanta cruciala ca eforturile de instruire si construire a capacitatilor, care au marcat primii ani de asistenta occidentala, sa continue la un nivel semnificativ în viitorul previzibil. Acelasi lucru este valabil în ceea ce priveste

... noile cadre legale dezvoltate în regiune [Europa Centrala si de Est] par a fi, în multe privinte, superioare celor din Occident

eforturile de a cladi o infrastructura care sa faciliteze instruirea, comunicarea informatiilor si sa ofere o voce unita *vis-à-vis* de guvern, în special la nivel national. Acest tip de eforturi au facut progrese importante, dar s-a lovit de obicei de rezistenta liderilor nonprofit, circumspecti fata de "organizatiile umbrela", care par sa le aminteasca de ceea ce a existat în regimul anterior.

- **Dezvoltarea resurselor.** În sfârșit, ramâne si aici, ca de altfel peste tot în lume, nevoia semnificativa de a crea o baza financiara capabila sa sustina sectorul nonprofit din aceasta regiune. În parte, aceasta va necesita încurajarea unei culturi a filantropiei si contributiei. Din fericire, exista o lunga traditie a contributiei întreprinderilor, însa aceasta ramâne înca a fi tradusa în donatii individuale consistente, capabile sa elibereze aceste organizatii de dependenta de cotizatii si sprijin din partea firmelor. În plus, este nevoie totusi de un progres în ceea ce priveste accesul organizatiilor nonprofit la finantarea publica, care a fost în alte parti ale Europei un motor semnificativ al cresterii sectorului nonprofit.

America Latina: Problema dualitatii

Daca ambiguitatea este realitatea dominanta a sectorului nonprofit în Europa Centrala si de Est, "dualitatea" este trasatura sa centrala în America Latina. Într-un anumit sens, exista doua sectoare nonprofit distincte în aceasta regiune – unul compus din organizatii caritabile cu un caracter mai traditional si din agentii legate de elita sociala si economica si celalalt, asociat cu formele relativ noi ale organizatiilor pentru dezvoltare si cu asa numitele "organizatii neguvernamentale" (ONG) care le sprijina. Asa cum am vazut, primul dintre ele ramâne destul de important în masura în care este vorba de tabloul formal al sectorului, dar al doilea câștiga teren în mod clar si cuprinde o componenta cu un caracter "informal" sau mai putin formal, din ce în ce mai bine pusa în evidenta,

"Daca ambiguitatea este realitatea dominanta a sectorului nonprofit în Europa Centrala si de Est, "dualitatea" este trasatura sa centrala în America Latina"

Data fiind aceasta situatie, provocarile pe care le are de înfruntat sectorul nonprofit din America Latina îmbraca urmatoarele forme:

- **Transformarea sectorului într-o "realitate".** În primul rând, trebuie întreprinsi pasi seriosi pentru a construi o punte între aceste doua componente majore divizate ale sectorului nonprofit din America Latina si a stimula o înțelegere comuna a unui "sector" ce împartasese interese si nevoi comune. Emergenta conceptului de "societate civila" a fost utila din acest punct de vedere, însa va fi nevoie de mai mult dialog si interactiune.
- **Construirea capacitatilor.** O cale de a încuraja sentimentul unui sector nonprofit distinct în America Latina este aceea de a investi în capacitatile acestui sector printr-o mai buna instruire si organizatii de infrastructura. Desi s-a depus un efort considerabil pentru instruirea personalului din organizatiile nonprofit din aceasta regiune, capacitatea locala de a furniza o astfel de instruire si organizatiile locale de infrastructura au lipsit pâna de curând. Construire acestor capacitati pare astfel o prioritate majora în aceasta regiune. La fel de importanta este încurajarea institutiilor filantropice locale de a sustine temelia financiara a sectorului. Pe scurt, datorita bazei semnificative care a fost construita, în America Latina sunt create acum conditiile pentru ca o campanie majora de construire a capacitatilor sectorului sa aduca acea parte mai putin formala a societatii civile din regiune la un stadiu care sa îi permita sa opereze pe picior de egalitate cu partea mai formala si cu partenerii din guvern si din sectorul de afaceri.
- **Construirea parteneriatelor cu guvernul si sectorul de afaceri.** Guvernele s-au manifestat în ultimii ani ca o importanta sursa de sprijin pentru organizatiile nonprofit din multe zone ale Americii Latine. În acelasi timp, relatiile dintre sectorul nonprofit si stat ramân încordate. În parte, aceasta reflecta lipsa unor proceduri transparente de reglementare a contactelor între aceste doua sectoare si traditia îndelungata a politicii clientelare, în virtutea careia finantarea si operarea organizatiilor nonprofit sunt supuse bunului plac al elitelor politice locale sau nationale. O importanta prioritate pentru viitor va fi, deci, construirea unui fundament mai ferm pentru cooperarea între aceste doua sectoare, care sa asigure un grad rezonabil de autonomie pentru sectorul nonprofit. În mod similar, sectorul nonprofit trebuie sa gaseasca modalitati de a construi legaturi de cooperare cu sectorul de afaceri din regiune, fie si numai pentru a contrabalansa dependenta excesiva fata de stat.
- **Gasirea unui loc în spatiul public.** O cale de a încuraja un parteneriat mai extins între organizatiile nonprofit si stat este ca acestea sa dobândeasca un loc mai sigur la masa asa numitului "spatiu public" care se deschide în majoritatea tarilor din regiune, în care trebuie sa se poarte dialogul între actorii sociali si politici. Este clar ca s-au facut progrese în multe din aceste tari în ceea ce priveste implicarea organizatiilor nonprofit în procesul de formulare si implementare a politicilor publice, dar ramân înca multe de facut.

Tarile dezvoltate: provocarea înnoirii

Obisnuite mult timp cu niveluri semnificative de sprijin public si fascinate de perspectiva unor venituri mai mari din cotizatii si taxe, organizatiile nonprofit din lumea dezvoltata sunt mai mult ca oricând în pericol de a pierde contactul cu baza lor, formata din cetateni

În timp ce construirea capacitatilor si dezvoltarea resurselor sunt provocarile centrale care confrunta sectoarele nonprofit din Europa Centrala si de Est si din America Latina, în regiunile mai dezvoltate ale lumii provocarea centrala este cea a "înnoirii". Anii '90 au fost, dupa cum am vazut, o perioada de crestere considerabila a sectorului nonprofit. O cerere crescândă de servicii sociale de toate tipurile si un rol în general redus al guvernelor au amplificat, alaturi de alti factori, importanta sectorului nonprofit. În acelasi timp, însa, aceasta crestere nu a fost lipsita de propriile ei provocari, care au vizat atât inima cât si stomacul sectorului. Obisnuite mult timp cu niveluri semnificative de sprijin public si fascinate de perspectiva unor venituri mai mari din cotizatii si taxe, organizatiile nonprofit din lumea dezvoltata sunt mai mult ca oricând în pericol de a pierde contactul cu baza

lor, formata din cetateni. Pe de o parte, multe din aceste organizatii s-au transformat între timp în birocratii foarte greu de deosebit de birourile guvernamentale cu care interactioneaza. Pe de alta parte, ele se confrunta cu pericolul tot mai mare de a deveni din ce în ce mai asemanatoare firmelor comerciale cu care se afla adesea în competitie. Negocierea dublului pericol al supra-birocratizarii si supra-comercializarii devine astfel adevarata provocare pentru managerii si strategii sectorului nonprofit din aceste zone.

- **O strategie de înnoire.** Pentru a ajuta la pastrarea sau recâstigarea adevaratei identitati a sectorului si a valorilor sale fundamentale, trebuie facute eforturi serioase pentru reînviore permanenta a sectorului nonprofit. Aceasta se poate realiza prin planificare strategica regulata, printr-o mai buna instruire si prin modele de management care sa reflecta valorile centrale pe care acest set de institutii ar trebui sa le promoveze si printr-un dialog critic care sa angajeze o serie larga de actori sociali într-o discutie despre rolul social potrivit sectorului. În mod clar, nu se poate astepta de la cetateni sa sustina valoarea acestui sector daca sectorul însusi nu se face demn de sprijinul lor.

Pentru a ajuta la pastrarea sau recâstigarea adevaratei identitati a sectorului si a valorilor sale fundamentale, trebuie facute eforturi serioase pentru o reînviore permanenta a sectorului nonprofit.

- **Responsabilitate si eficienta.** Pentru a-si asigura loialitatea cetatenilor, organizatiile nonprofit mai trebuie sa fie capabile sa demonstreze valoarea a ceea ce fac si sa functioneze în interesul public în acelasi timp mai eficient si cu un impact sporit. Aceasta va necesita ceva mai mult decât instruirea traditionala în management sau adoptarea globala a tehnicilor de management importate sectorul public sau de afaceri. Mai curând, eforturile ar trebui îndreptate continuu spre constituirea unui mod distinct de instruire în managementul nonprofit, care sa ia în considerare valorile distinctive si ethos-ul acestui sector, asigurând în acelasi timp eficienta actiunilor sale. Într-un numar de tari s-au facut progrese importante în aceste directii, dar ramân înca de parcurs pasi importanti pentru construirea capacitatilor de instruire în multe zone, în special în Europa Occidentala.

- **Extinderea filantropiei.** Oricât de importante sunt dezvoltarea capacitatilor organizationale si de conducere pentru viitorul sectorului nonprofit, expansiunea filantropiei private continua sa fie vitala pentru asigurarea unui nivel rezonabil de independenta atât fata de guvern cât si fata de sectorul de afaceri. Totusi, asa cum am vazut, acest tip de sprijin este în multe tari marginal. Mai mult, el nu a tinut pasul cu ritmul general de crestere nici macar în tarile unde, istoric, a fost mai substantial. Asadar, pe termen lung, sunt necesare eforturi serioase pentru încurajarea filantropiei private. Cresterile recente ale numarului de fundatii finantatoare în multe tari dezvoltate sugereaza o tendinta pozitiva catre o mai mare contributie filantropica în cadrul sectorului nonprofit – tendinta care are nevoie de încurajarea activa a strategilor si liderilor nonprofit. Mai mult, schimbarile demografice si de pe piata fortei de munca sugereaza ca, în multe tari, exista mari rezervoare de voluntari potentiali, care ramân "închise" pentru expansiunea ponderii filantropiei în ansamblul activitatilor nonprofit. Totusi, aceasta va cere eforturi de educare publica din partea liderilor sectorului si modele creative de combinare a muncii platite si neplatite. În special în tarile cu o rata mare a somajului.

- **Integrare internationala si globalizare.** În tarile europene, sunt în plina desfasurare mari eforturi de integrare si armonizare, care vor spori cu siguranta rolul pe care guvernele de tranzitie îl joaca în afacerile sectorului nonprofit. Totusi, institutii precum Uniunea Europeana s-au dovedit a fi ezitante în abordarea sectorului nonprofit si a societati civile. Publicarea recenta a unui *Communication* oficial, care a beneficiat mult de rezultatele primei faze a proiectului nostru, este un pas în directia buna. Ramâne însa mult de facut - din partea Comisiei Europene ca si a liderilor nonprofit – pentru a asigura conditiile pentru ca acest set de institutii sa se poata dezvolta la întregul sau potential în si pentru Noua Europa. Strategii si liderii sectorului nonprofit au astfel în fata provocarea de a construi cadre legale adecvate pentru activitati nonprofit transnationale, protejând în acelasi timp interesele nationale legitime.

Concluzii

"A plasa în mod ferm acest sector pe harta mentala a lumii este asadar o chestiune destul de urgenta."

Mai general, discutia de aici indica nevoia vitala de a îmbunătăți conștientizarea generală a acestui set de institutii în practic toate zonele lumii și de a monitoriza într-un mod mai sustinut tendintele care îl afectează. Existența unui sector nonprofit plin de energie este privită din ce în ce mai mult nu ca un lux, ci ca necesitate de către oamenii din lumea întreaga. Astfel de institutii pot exprima preocupările cetățenilor, pot trage guvernele la răspundere, promovează comunitatea, satisfac nevoi ignorate și, în general, ameliorează calitatea vieții. A plasa în mod ferm acest sector pe harta mentala a lumii este asadar o chestiune destul de urgentă. Oricât de incompletă, dacă munca prezentată aici a contribuit la acest tel, ea își va fi atins scopul.

NOTE

ⁱ Pentru detalii suplimentare privind derivarea acestei “definitii structural-operationale” a sectorului nonprofit, vezi Lester M. Salamon and Helmut K. Anheier, *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis* (Manchester, U.K.: Manchester University Press, 1997).

ⁱⁱ Lester Salamon, “The Rise of the Nonprofit Sector”, *Foreign Affairs*, vol. 74, No.3 (July-August 1994).

ⁱⁱⁱ Joseph Stiglitz, 1998 Wider Lecture, Helsinki (January 1998).

^{iv} Pentru un rezumat al rezultatelor fazei întâi a proiectului, vezi Lester M. Salamon and Helmut K. Anheier, *The Emerging Sector: An Overview* (Baltimore, Johns Hopkins Institute for Policy Studies, 1994) republicat în *The Emerging Nonprofit Sector*, Vol. 1, în Johns Hopkins University Nonprofit Sector Series. (Manchester: Manchester University Press, 1996). Rezultate mai detaliate sunt disponibile într-o serie de carti publicate de Manchester University Press în Johns Hopkins University Nonprofit Sector Series. Pentru o lista completa a acestor publicatii proiectului Johns Hopkins de studiere comparativa a sectorului nonprofit, îl puteti contacta pe dl. Wendell Phipps la adresele mentionate pe coperta a patra acestui raport.

^v Din punct de vedere tehnic, comparatia cea mai precisa este cea dintre contributia sectorului nonprofit “valoarea adaugata” si la produsul intern brut. Pentru sectorul nonprofit, “valoarea adaugata” este echivalenta în termeni economici cu suma salariilor si a timpului prestat de voluntari. Pe aceasta baza, sectorul nonprofit din cele 22 de tari genereaza o valoare adaugata de 834,6 miliarde \$, ceea ce reprezinta în medie 3,4% din produsul intern brut. Chiar si aceasta evaluare plaseaza sectorul nonprofit, daca ar fi considerat o singura tara, pe locul opt în rândul economiilor lumii.

^{vi} Personalul angajat cu prioritate în activitati strict religioase constituie o categorie distincta fata de angajatii organizatiilor prestatoare de servicii afiliate religioase (spitale, institutii prestatoare de servicii sociale, cantine ale saracilor) care, asa cum mentionam mai sus, sunt deja incluse în datele raportate anterior.

^{vii} Data fiind marimea generala a economiei S.U.A., sectorul nonprofit american ramâne desigur cel mai mare în termeni absoluti. Astfel, din echivalentul a 18,8 milioane de angajati cu norma întreaga, identificati în cele 22 de tari examinate aici, 8,6 milioane, adica 45% se afla doar în Statele Unite. În comparatie, cele noua tari vest europene acoperite de setul nostru de date, numara 3,5 milioane de angajati în sectorul nonprofit sau 29% din total; Japonia numara 5,5 milioane sau 11% din total, iar America Latina, 1,9 milioane de angajati, adica 10% din total; celelalte tari dezvoltate (Australia si Israelul) numara 0,5 milioane de angajati sau 3% din total, iar cele patru tari din Europa Centrala si de Est numara 0,2 milioane de angajati, adica 1% din total. Aceste cifre sunt rezumate în Anexa, Tabelul 1.

^{viii} În cazul Germaniei, acest rezultat este foarte probabil consecinta includerii Germaniei de Est. Fara fosta Germanie Rasariteana, cifra ar fi probabil mai apropiata de 5,5% sau mult peste media generala a tuturor tarilor.

^{ix} Pentru o analiza mai detaliata a fortelor care modeleaza sectorul nonprofit în diferite zone si a configuratiilor rezultante, vezi Lester M. Salamon and Helmut K. Anheier, “Social Origins of Civil Society: Explaining the Nonprofit Sector Cross-Nationally”, *Voluntas* (September, 1998).

^x Pentru o analiza mai elaborata a configuratiilor alternative, vezi nota 8.

^{xi} Aceste date nu includ schimbarea majora în structura învatamântului superior din Regatul Unit care s-a produs în aceasta perioada, dat fiind ca aceasta nu reprezinta o adevarata “crestere” a numarului de locuri de munca.

^{xii} Pentru discutarea acestui concept în contextul Statelor Unite, vezi Lester M. Salamon, “The Marketization of Welfare: Nonprofit and For-Profit Roles in America’s Welfare State”, *Social Service Review*, Vol. 67, No. 1 *March 1993, pp. 16-39).